

Velký pátek

a večerní Velké soboty

Velkopáteční jitřní a večerní

Jitřní bohoslužba se čtením dvanácti evangelií

Kanonický čas pro začátek této jitřní je 2. hodina noční (tj. 20. hodina našeho času; bohoslužba by měla trvat přes půlnoc), protože touto bohoslužbou bdíme spolu s apoštoly a s Ježíšem Kristem při jeho poslední noci před Ukřižováním. Podle Nástolní knihy se velkopáteční jitřní může konat i v pátek ráno.

Obvyklý začátek jitřní bohoslužby

Po začátku kněze následuje: trojsvatá píseň po Otče náš, „Hospodi pomiluj“ (12krát), Sláva... I nyní... „Pojďte, pokloňme se...“, následují dva žalmy (19. a 20. / v západní Bibli 20. a 21.) a obvyklé tropary a ektenie. Pak se čte šestižalmí a poté velká ektenie. „Allelujah“ (na 8. hlas) s velkopostními stichy, načež následuje tropar (*tříkrát pomalu*):

Zatímco slavní učedníci při umývání nohou **I** za poslední večere byli osvíceni,

tehdy bezectný Jidáš chorý lakotou **I** byl zatemněn na rozumu a nespravedlivým soudcům **I** zradil tebe, Soudce spravedlivého. Popatř, milovníku statků, na toho, **I** jenž kvůli jmění skončil oběšením.

Varuj se nenasytné duše, **I** jež odvážila se toho proti Učíteli svému.

Ó, Pane, jenž jsi ke všem dobrotivý, **I** sláva tobě!

Mezitím kněz ve felonu vynáší evangelium na střed chrámu. Následuje okuřování evangeliáře a plné okuřování chrámu (tak i před čtením 12. evangelia; jinak před čtením evangelia okuřování malé).

Půlnočníci je možno v případě nouze vykonat jen symbolicky – zkráceně: po obvyklém začátku a „Pojďte, pokloňme se...“ 50. žalm. (Kánon se vynechává.) „Nelkej nade mnou, ó Matko...“ (GS 576/463) Trojsvatá píseň a nedělní tropar z hlasu 2.: „Když sestoupil jsi...“ Pak zkrácená vroucí ektenie a malé propuštění.

Kněz na začátku půlnočnice připraví svatý prestol k uložení pláštěnice, roztáhne oponu, otevře královské dveře a vychází třikrát okuřovat pláštěnici (při 50. žalmu). Odnese evangeliář do oltáře. Pak ji pozdvihne a na zádech nese do oltáře (až ke královským dveřím mu může pomáhat kostelník či někdo z věřících). Uloží ji na svatý prestol a třikrát ji okuřuje. Po „Nelkej nade mnou, ó Matko...“ zavře královské dveře a zatáhne oponu. Upravuje pláštěnici (klade na ni antimíns, evangeliář apod.), říká ektenii a vychází na solej říkat propuštění půlnočnice.

Úderem půlnoci se začíná sloužit slavnostní paschální jitřní bohoslužba.

Podle zvyku nikdo v chrámu před jitřní nezapaluje svíce (chrám je zhasnutý; hoří jen lampády). Věřící drží připravené zhasnuté svíčky, které si na začátku jitřní rozsvítí od kněze vycházejícího s trojsvíčnickem a okuřujícího chrám (i ostatní svíce v chrámu na svícnech se rozžehnou od světla, které přináší kněz).

Ihned po jitřní se může konat liturgie (předpokládá to však, že kněz vykonal proskomidii v průběhu jitřní a nebo před jitřní bohoslužbou; jedině druhá varianta je v případě Paschy možná.)

*Následuje **malá ektenie**, při níž jsou rozdány svíce.*

1. evangelium (Jan 13,31—18,1)

Všechna evangelia se čtou takto:

Kněz: Abychom hodni byli poslechnouti svaté evangelium, k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz: Velemoudrost! Povznesme se a poslyšme svaté evangelium! Pokoj všem.

Věřící: I duchu tvému.

Kněz: Od (jméno evangelisty) svaté evangelní čtení.

Věřící: Sláva utrpení tvému, Pane!

Kněz: Pozor mějme! (A čte evangelium.)

Věřící (po přečtení evangelia): Sláva trpělivosti tvojí, Pane!

Antifona 1. (hlas 8.)

Knížata lidu shlukla se proti Hospodinu **■** a proti Kristu jeho. Slova zločinná mluvili proti mně, **■** Hospodine, Hospodine, neopouštěj mne.

Ukažme své čisté city Kristu, **■** a jako přátelé jeho obětujme duše své pro Něho.

Ať nejsme puzeni světskými žádostmi jako Jidáš, **■** ale každý ze svého místa zvoljme:

„Otče náš, jenž jsi na nebesích, **■** od zlého nás vysvobď.“

Sláva...

Jako Panna rodila jsi, **■** aniž bys sňatku poznala, a Pannou jsi i poté zůstala, **■** Matko neprovdaná, Bohorodice Marie, pros Krista Boha našeho, **■** aby spasil nás.

(Bohorodičen)

I nyní...

Totěž

Antifona 2. (hlas 6.)

Přiběhl Jidáš | k bezbožným zákoníkům se slovy:
 „Co mi chcete dát, | když vám ho zradím?“
 Uprostřed těch, kteří úradek činili proti tobě, | stál jsi neviditelně
 ty, Jehož úradkem se vše děje;
 zpytatelí lidských srdcí, | projev milost nad dušemi našimi.
 Milosrdenstvím poslužme Bohu našemu, | jako Marie v Betanii
 na večeri,
 odežeňme zisťnost a lakotu Jidášovu, | abychom s Kristem Bohem
 navždy přebývali.

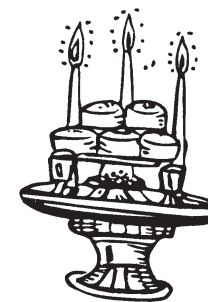
Sláva...

Jehož jsi, Panno, porodila nevýslovně, | Toho nepřestávej prositi
 jako Lidumila,
 aby z béd vysvobodil ty, | kteří se utíkají k tobě.

I nyní...*Totéž**Antifona 3. (hlas 2.)*

Jelikož vzkřísil jsi Lazara, Pane, volaly tobě děti židovské: „Hosanna;“ | bezbožný Jidáš to však nechtěl pochopit, Lidumile.
 Na poslední večeri tvé, Kriste Bože, učedníkům tvým předpověděl jsi: „Jeden z vás mne zradí;“ | bezbožný Jidáš to však nechtěl pochopit.
 Janovi tázajícímu se: „Pane, kdo je ten, který tě zradí?“ chlebem jsi ho označil; | bezbožný Jidáš to však nechtěl pochopit.
 Za třicet stříbrných a skrze políbení podvodníka, dosáhli židé tvého zavraždění, Pane; | bezbožný Jidáš to však nechtěl pochopit.
 Při umývání nohou tvých, Kriste Bože, učedníkům svým přikázal jsi: „Čiňte tak, jak nyní vidíte;“ | bezbožný Jidáš to však nechtěl pochopit.
 „Bděte a modlete se, abyste neupadli do pokušení,“ tak pravil jsi učedníkům svým, Kriste Bože; | bezbožný Jidáš to však nechtěl pochopit.

Jenž pro nás a pro naše spasení se pokořil, v naší chudobu se oblékl a dobrovolně muka přetrpěl i smrt okusil, ve hrobě tělem uložený Kristus, pravý Bůh náš, na přímluvy přečisté Matky své, svatých slavných všechvalných apoštolů, svatého otce našeho Basila Velikého, arciepiskopa Caesareje Kappadokijské i všech svatých nechť smiluje se nad námi a spasí nás, jako Blahý a Lidumil.

V monastýrech se koná podle typikonu následovně: Liturgie má končit 2. hodinu noční (tj. 20. hod.). Pak už nikdo neodchází z chrámu, ale všichni sedí na svých místech. Bratři dostanou každý kousek chleba, šest fíků a jeden pohárek vína. Koná se velké čtení ze skutků apoštolských od začátku: Žalmista řekne začínání. Kněz nato: „Na přímluvy svatých apoštolů Pane Ježíši Kriste, Bože náš, smiluj se nad námi.“ Po „Amen“ začíná žalmista číst od začátku knihy, zatímco ostatní začínají jíst. Po skončení čtení zažehne kostelník všechny lampády v chrámu. Kněz požehná a začíná se trisagion atd. „Pojďte, pokloňme se...“ Žalm 50. Kánon Velké soboty a dále v postupu velkosobotní půlnočnice.

I ve farních chrámech se v noci před půlnočí scházejí věřící ke čtení Skutků apoštolských. Čte, kdo chce, ve čtení se střídají. (Případně se pak může číst i kniha Zjevení sv. Jana.)

Podle místních zvyklostí kněz v plném rouchu odnáší pláštěnici z Božího hrobu uprostřed chrámu při půlnoční (tj. těsně před jitřní) do oltáře (Boží hrob ihned poté odnesou přísluhující stranou). Pláštěnice se vnáší do oltáře otevřenými královskými dveřmi. Zde se klade na svatý prestol, kde zůstává až do opuštění Paschy (den před Nanebevstoupením Páně).

Povstaň, ó Bože, suď zemi, neboť ty dědičně vládneš všemi národy.

- *Verš:* Stanul Bůh ve shromáždění bohů, mezi bohy koná soud.
- Jak dlouho budete soudit nespravedlivě, přihlížet k postavení obviněného a stranit hříšníkům?
- Dopřejte spravedlivý soud chudácu a sirotku, zjednejte spravedlnost poníženému a žebráku.
- Osvoďte nuzného a chudého, z rukou hříšníka ho vytrhujte.
- Nepoznali a nepochopili, ve tmě bloudí. Nechtě otřesou se veškeré základy země!
- Privil jsem: „Jste bohové a všichni jste synové Nejvyššího. Leč jako lidé umíráte a jako jeden z knížat padáte.“

Povstaň, ó Bože, suď zemi, neboť ty dědičně vládneš všemi národy.

Další změny viz Gorazdův sborník str. 574 / 462

Na konci liturgie: požehnání chleba a vína. *Po zaambonové modlitbě se zpívají tropary Velké soboty, kněz při tom okurkuje tetrapod s chleby a vínem. Pak diákon: „K Hospodinu modleme se!“ Kněz čte modlitbu na požehnání chleba a vína:*

Pane, Ježíši Kriste, Bože náš, jenž jsi pět chleba požehnal a pět tisíců jim nasýtil, sám požehnej chleby tyto i víno (*ukazuje pravici*) a rozmnož je v tomto městě [této vesnici, tomto monastýru] a v celém světě svém; posvět věrné, kteří z nich okusí. Neboť ty žehnáš a posvěcuješ veškerenstvo, Kriste, Bože náš, a tobě chválu vzdáváme, s bezpečátným Otcem tvým i přesvatým a blahým a oživujícím Duchem tvým, nyní i vždycky, a na věky věků.

Zpěváci: Amen.

*Následuje obvyklé ukončení.
V dříve tištěných Služebnících měla Velká sobota svoje vlastní propuštění:*

Sláva...

Zachraň od béd služebníky své, Bohorodice, **I** neboť všichni útočiště po Bohu hledáme u tebe,
jako za hradbou nezbořitelnou, **I** a jako u zastání našeho.

I nyní... *Totéž*

Malá ektenie a po ní v průběhu sedálnu okurování.

Sedálen (hlas 7.)

(Při těchto sedálnech nesedíme, protože kněz okurkuje svatý oltář, nýbrž zpíváme je ve stoje.)

Na poslední večeři jsi učedníky nasýtil, věděl, že zrada je už za dveřmi. **I** Při tom jsi Jidáše usvědčil, znaje tudíž, že se nenapraví.

Chtěl jsi, aby všichni poznali, že dobrovolně necháváš se zradit, **I** abys svět vytrhl z rukou cizích. Trpělivče, sláva tobě!

Sláva...

Druhou polovinu sedálnu

I nyní...

Znovu celý sedalen

2. evangelium (Jan 18,1—28)

Po evangeliu zpíváme antifonu 4. (hlas 5.)

Dnes Jidáš opouští Učitele a přijímá ďábla, **I** zaslepen jsa vášní lakoty.

Zatemněn odpadá od světla, **I** neboť jak by mohl viděti, když Světlo nebeské zaprodal **I** za třicet stříbrných?

Nám však zazářil velký Trpítel, **I** který strádá za svět; k němu zvolme: **I** Ty, který jsi mučen a spolutrpiš s lidmi, sláva tobě!

- Dnes Jidáš předstírá zbožnost **I** a ztrácí to, co dříve získal;

byl učedníkem a stává se zrádce. **I** Pod obvyklým políbením skrývá lest; před láskou Vládce dává přednost hloupému otročení lakotě, **I** stav se vůdcem tlupy zločinců.

My však máme spasení Kristovo **I** a Jeho oslavujeme.

- *(Hlas 1.)* Lásku k bratřím získejme, neboť jsme v Kristu bratři, **I** a nebuďme nemilosrdní k bližním našim; ať nejsme kvůli penězům odsouzeni **I** jako onen nemilosrdný služebník, pak bychom jako Jidáš pozdě litovali, **I** žádného prospěchu stejně nemajíce.

Sláva...

O tobě se všude mluví, Přeslavná, **I** neboť porodila jsi tělesně Stvořitele všeho, Bohorodice Marie, všemi opěvaná **I** a sňatku nepoznavší.

I nyní...

Totěž

Antifona 5. (hlas 6.)

Učedník si dohodne cenu za svého Učitele **I** a za třicet stříbrných prodává Pána, lstivým políbením vydá ho **I** bezbožníkům na smrt.

- Dnes praví Zakladatel nebes i země **I** učedníkům svým: „Přiblížil se čas, **I** již spěchá Jidáš, aby mne zradil. Ať nikdo z vás se mne nezřekne, až mne uvidíte **I** viseti na kříži mezi dvěma lotry; vždyť jako člověk trpím a jako Lidumil spasím ty, **I** kteří ve mne věří.“

Sláva...

Ty, jež si v posledních časech **I** nevysvětlitelně počala a porodila Stvořitele našeho, **I** pros Ho, aby spasil duše naše.

I nyní... *(Totěž)*

Dobrořeč Hospodinu, Izraeli!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, kněží jeho!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, služebníci jeho!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, duchové a duše spravedlivých!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte, svatí a pokorní srdcem!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte, Ananiáši, Azario, Misaile!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte, apoštolé, proroci a mučedníci Hospodinovi!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečme Otci i Synu i Svatému Duchu!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

I nyní i vždycky, až na věky věkův, amen.

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Chválíme, dobrořečíme a klaníme se Hospodinu!

— Opěvujíc a vyvyšujíc Jeho po všechny věky!

Poté malá ektenie s ohlasem: „Neboť svatý jsi, Bože náš, a tobě slávu vzdáváme...“

Zde se přechází do liturgie sv. Basila Velikého a hned se zpívá:

„Kterížkoli v Krista pokřtěni jste...“ *(Místo trojsvaté písně)*

Dále se pokračuje v liturgii sv. Basila. (Změny viz Gorazdův sborník str. 570 / 461) Okuřování při proklimenu a epištoly se děje od horního místa v oltáři, pak kolem svatého prestolu, ikony v oltáři atd.

Epištola na liturgii: Řím 6,3—11.

Po přečtení apoštola se nezpívá alleluja, ale hned žalmista zpívá žalm 81. (Při tom se může konat převlékání chrámu a kněží do světlého.) Po každém verši se opakuje na 7. hlas:

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, ohni a žáre!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, chladno i horko!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, krůpěje rosy a sněhové vločky!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, noci a dni!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, světlo a temnoto!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, lede a mraze!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, ledovce a sněhy!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, blesky a mračna!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Nechť dobrořečí Hospodinu země!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, hory a kopce!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořeč Hospodinu, vše, co roste na zemi!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, prameny vod a zřídla!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, moře a řeky!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, kytovci a vše, co se hýbe ve vodách!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořeč Hospodinu, všechno nebeské ptactvo!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, všechna zvířata divoká i domácí!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!
 Dobrořečte Hospodinu, synové lidští!
 — Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Antifona 6. (hlas 7.)

Dnes bdí Jidáš, **!** aby zradil Pána,
 předvěčného Spasitele světa, **!** který pěti chleby nasýtil
 zástupy.
 Dnes přestupník zřiká se Učitele, **!** byv dříve jeho učedníkem.
 Zradiv Vládce, za stříbro prodal Toho, **!** jenž manou nasýtil lidi
 na poušti.

- Dnes přibíjejí židé na kříž Pána, **!** který moře rozetnul holí
 Mojžíšovou a na poušť vyvedl je z Egypta.
 Dnes Ho kopím mezi žebry nechávají probodnout ti, **!** kvůli nimž
 ranami postihl Egyptské.
 Hořkou žlučí nechávají Ho napájet ti, **!** jimž k nasycení sesílal
 sladkou manu jako déšť.

- K utrpení dobrovolně se ubíraje, Pane, **!** volal jsi na učedníky
 své:
 „Jestli jste nemohli ani jedinou hodinu bdíti se mnou, **!** jak jste
 mohli slibovat pro mne umřítí?
 Hleďte na Jidáše – jak nespí, ale pospíchá, **!** aby mne zradil bez-
 božníkům.
 Vstávejte, modlete se, ať nikdo z vás se mne nezřekne, **!** až mne
 uvidíte na kříži.“
 Trpělivče, sláva tobě!

Sláva...

Raduj se, Bohorodice, která jsi umístila v lůně svém Toho, **!** jehož
 nepojmou nebesa.
 Raduj se, Panno, proroky předpověděná, **!** z níž nám zazářil Em-
 manuel.
 Raduj se, **!** Matko Krista Boha.

I nyní... *(Tentýž)*

Malá ektenie a po ní v průběhu sedálno okuřování.

Sedalen (hlas 5.)

Čím ses to jen stal, Jidáši, **!** když učinil ses zrádcem Spasitelovým?
 když oddělil ses od sboru apoštolského; **!** když ses připravil o dar uzdravování;
 když s nimi večereš, **!** byl jsi od stolu odehnán;
 když Pán jiným nohy umyv, **!** tvoje však pominul.
 Ó, na kolik jenom blah **!** jsi nepamatoval!
 Zatímco tvoje nevděčné způsoby **!** jsou navždy usvědčovány,
 hlásána je pak stále Jeho neomezená trpělivost **!** a milost veliká.

Sláva... I nyní...*Totěž***3. evangelium** (Matouš 26,57—75)*Antifona 7. (hlas 8.)*

Bezbožníkům, kteří tě zajali, **!** řekl jsi trpělivě, Pane:
 „I když udeříte na pastýře **!** a rozeženete dvanácte ovcí, moje učedníky,
 ačkoliv mohl bych přivésti více než dvanácte legií andělů, **!** neučiním to, protože jsem trpělivý,
 aby se naplnilo, co jsem vám zjevil svými proroky, **!** a co je tajno a skryto.“
 Pane, sláva tobě!

- Tříkrát zapřel tě Petr, **!** a v tu chvíli ihned pochopil, o čem jsi mu předem pověděl.
 Leč přinese ti slzy pokání. **!** Bože, očistiž a spasiž mne.

Sláva...

Jako bránu spásy, krásný ráj, **!** věčně jsoucího světla oblak,
 pravou svatou Pannu opěvujeme všichni, **!** řkouce: „Raduj se.“

I nyní...*Totěž***I nyní...***Žalmista: Neboť se slavně proslavil!**Pokračuje se ve čtení paremijí:*

7.) Sofoniáš 3,8—15. **8.)** 3. kniha královská 17,8—23 (*v západních Biblích je to 1. Král 17,8—24*). **9.)** Isaiáš 61,10 —62,5. **10.)** Genesis 22,1—18. **11.)** Isaiáš 61,1—9. **12.)** 4. královská 4,8—37 (*v západních Biblích je to 2. Král 4,8—37*). **13.)** Isaiáš 63,11 —64,5. **14.)** Jeremiáš 31,31—34. **15.)** Prorocství Danielovo.

*(Končí se modlitbou tří mládenců v peci ohnivě.)**Na závěr čtení paremijí se zpívají verše, na které všichni vstanou:*

Povstaneme a všichni zpíváme: Opěvujte a vyvyšujte Hospodina po všechny věky!

Žalmista předřikává verše: Dobrořečte Hospodinu, všechna díla jeho!

*Po každém verši všichni opakují: **Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!***

Žalmista: Dobrořečte Hospodinu, andělé jeho!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, celá nebesa!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, andělé jeho!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, všechny vody nad oblohou!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, všechny mocnosti jeho!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, Slunce a Měsíci!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, nebeské hvězdy!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, všecken dešti a roso!

— Opěvujte a velebte Hospodina po všechny věky!

Dobrořečte Hospodinu, všechny větry!

- Řekl nepřítel: Pronásledovat je budu, dohoním je, rozdělím si kořist, nasytí se jimi duše má, bít je budu mečem svým, vládnout nad nimi bude ruka má!
- Seslal jsi Ducha svého a přikrylo je moře. Potopili se jako olovo v hlubokých vodách.
- Kdo podoben je tobě mezi bohy, ó Hospodine? Kdo je takovým jako ty? Kdo proslaven je ve svatých svých, podivuhodný ve slávě, jako jsi ty, jenž činíš divy?
- Napřáhl jsi pravici svou, a pozřela je země. Vedl jsi ve spravedlnosti lid tento svůj, kterýž jsi vysvobodil!
- V laskavosti své povedeš jej silou svou k příbytku svatosti své. Slyší o tom pohané a bouří se; bolesti zachvátily obyvatele filistýnské.
- Tehdy zhroutí se vladaři edomští, knížata moábská zachvátí třes. Rozprchnou se všichni obyvatelé Kananu.
- Ať je přepadne strach a třes; pro mohutnost ramene tvého ať ztuhnou jako kámen!
- Dokud neprojde lid tvůj, Hospodine, dokud neprojde lid ten, jehož jsi pro sebe dobyl.
- Uvedeš jej a zasadiš na hoře dědictví svého, na níž je příbytek tvůj, Hospodine, kde sis učinil svatyni svou, kterou připravily ruce tvé, Hospodine.
- Hospodin kraluje na věky věkův a ještě dále. Když vešli koně faraónovi s vozy jeho i s jezdci jeho do moře, přivedl na ně Hospodin vlny mořské.
- Kdežto synové Izraele procházeli po suchu prostředkem moře.

Žalmista: Zpívati budu Hospodinu!

Sláva...

Všichni (na 5. hlas): Neboť se slavně proslavil!

Antifona 8. (hlas 2.)

Řekněte, přestupníci, **I** co jste slýchali od Spasitele našeho. Neustanovil snad zákon? **I** Neučil skrže prorocství? Jak jste si tedy mohli usmyslet vydat Pilátu Toho, **I** jenž je Bůh, Slovo od Boha a vysvoboditel duší našich?

- „Ukřižuj!“ křičeli ti, **I** kteří vždy požívali tvých darů, a zločince místo dobrodince žádali propustit **I** tito vrahové spravedlivců. Jejich surovosti jsi však mlčky snášel, Kriste, **I** chtěje trpět a spasit nás jako Lidumil.

Sláva...

Protože my smělost nemáme **I** kvůli množství hříchů našich, pros za nás ty, Bohorodice Panno, **I** Toho, jehož jsi porodila. Neboť mnoho zmůžou mateřské prosby **I** k milosrdenství Vládce. Nepřehlížej prosby hříšníků, nejsvětější Matko, **I** neboť je milostivý a může spasiti Ten, jenž za nás i trpěti ráčil.

I nyní...

Totéž

Antifona 9. (hlas 3.)

Určili třicet stříbrných jako výplatu za oceněného, **I** na tolik jej ohodnotili synové izraelští.

Bděte a modlete se, **I** ať neupadnete do pokušení, duch totiž svěží jest, ale tělo nemohoucí. **I** Proto tedy – bděte.

- Za pokrm mi dali žluč, **I** na moji žízeň napojili mne octem. Ty pak, Hospodine, **I** pozdvihni mne a odplatím jim.

Sláva...

My, kteří jsme z pohanů, **I** opěváme tebe, čistá Bohorodice, neboť jsi porodila Krista Boha našeho, **I** který skrže tebe zbavil lidstvo kletby.

I nyní... (*Totéž*)

Malá ektenie a po ní v průběhu sedálnu okuřování.

Sedálen (hlas 8.)

Ó, jak se naučil lstivé zradě Jidáš, **!** kdysi tvůj učedník,
když jako pomlouvač a nespravedlivec **!** přišel ke kněžím se slovy:
„Co mi dáte, když vám zradím toho, **!** který ničí zákon a poskvr-
ňuje sobotu?“

Trpělivý Pane, sláva tobě!

Sláva... I nyní...

Totéž

4. evangelium (Jan 18,28— 19,16 pol.)

Antifona 10. (hlas 6.)

Ty, jenž se světlem jako rouchem odíváš, **!** stojíš nahý na soudu,
na líce přijímáš údery od rukou, **!** jež jsi sám stvořil.
Bezbožní lidé pak na kříž přibíjejí Pána slávy. **!** Tehdy se opona
chrámová roztrhla, slunce pohaslo,
nestrpíc pohled na Boha hanobeného, **!** před Nímž se všechno
chvěje. Jemu se klanějme.

Učedník se tě zřiká, **!** lotr k tobě volá:
„Pamatuj na mne, Pane, **!** v království svém.“

Sláva...

Uděl světu mír, Pane, **!** který ses rozhodl nositi tělo z Panny
kvůli služebníkům svým, **!** abychom jednomyslně oslavovali tebe,
Lidumile.

I nyní...

Totéž

Antifona 11. (hlas 6.)

Za dobra, která jsi činil **!** plemeni židovskému, Kriste,
odsoudili tě k ukřižování, **!** napojivše tě octem a žlučí.
Leč odplať jim, Pane, **!** dle skutků jejich,

Vchod s evangeliem

Světlo tiché. Prokimen není; hned začíná čtení 15 paremijí:

1.) Genesis (čili Stvoření) 1,1—13. **2.)** Isaiáš 60,1—16. **3.)** Exodus
(čili Východ) 12,1—11. **4.)** Jonáš 1,1 —4,14. **5.)** Jozue 5,10—15.
6.) Exodus 13,20 —15,19.

*Závěr poslední paremije (Exod 15,1 od pol. —19) se zpívá jako modlit-
ba:*

Žalmista: Zpívati budu Hospodinu!

*Všichni (na 5. hlas): **Neboť se slavně proslavil!** Tak i před každým ná-
sledujícím veršem, který žalmista zarecituje.*

Žalmista: Koně i s jezdcem smetl do moře!

- Pomocník a ochránce můj vykonal moje spasení!
- To je můj Bůh a já ho budu oslavovati – Bůh otce mého a já ho budu vyvyšovat!
- Hospodin rozdrtil vojska. Hospodin je jméno jeho. Vozy faraónovy i vojsko jeho uvrhl do moře!
- Nejlepší bojovníci jeho utopeni jsou v moři Rudém!
- Propasti pohltily je, ponořili se do hlubiny jako kámen!
- Pravice tvá, Hospodine!, proslavila se v síle!
- Pravá ruka tvá, Hospodine!, porazila nepřátele! S velkou slávou potřel jsi ty, kdož povstali proti tobě!
- Sestoupil hněv tvůj, kterýžto je pohltil jako slámu. A duchem rozpálení tvého rozestoupila se voda!
- Nahrnuly se vody jako hradba, nakupily se i vlny uprostřed moře.

Dnes peklo s nářkem úpí: „Lépe by mi bylo, kdybych nepřijímalo Toho, jenž se z Marie narodil. Neboť udeřil na mne, panství mé rozvrátil, vrata měděná rozdrtil. Duše, které jsem předtím drželo, Bůh Svatý vzkřísil.“ Pane, sláva kříži a vzkříšení tvému!

Neboť u Hospodina je milost a hojné je u Něho vysvobození; On vysvobodí Israele ze všech jeho nepravostí.

Dnes peklo s nářkem úpí: „Zničena jest moje moc, neboť jsem přijalo Zemřelého jako jednoho z mrtvých. Nyní ho však již nemohu udržet a ztrácím spolu s Ním i ty, nad nimiž jsem kralovalo. Mělo jsem všechny nebožtíky od věků, avšak hle, Tento všechny pozdvihl.“ Pane, sláva kříži a vzkříšení tvému!

Chvalte Hospodina všichni národové, vychvalujte Ho všichni lidé.

Dnes peklo sténajíc, úpí: „Pryč je moje vladařství, neboť ukřižovaný Pastýř vzkřísil Adama. Přišlo jsem o ty, nad nimiž jsem kralovalo. A připraveno jsem i o ty, které jsem mohlo pohltit. Ukřižovaný otevřel hroby, zrušena jest vláda smrti.“ Pane, sláva kříži a vzkříšení tvému!

Neboť upevnila se jeho milost nad námi a pravda Hospodinova zůstává na věky.

Dnes peklo sténajíc, úpí: „Pryč je moje vladařství, neboť ukřižovaný Pastýř vzkřísil Adama. Přišlo jsem o ty, nad nimiž jsem kralovalo. A přišlo jsem i o ty, které jsem mohlo pohltit. Ukřižovaný otevřel hroby, zrušena jest vláda smrti.“ Pane, sláva kříži a vzkříšení tvému!

»Sláva...«

Dnešní den tajemně předobrazil veliký Mojžíš, když pravil: „I požehnal Bůh den sedmý.“ Vždyť toto jest ta požehnaná sobota, to jest den odpočínutí, v němž Jednorozený Syn Boží odpočinul od všech prací svých – tento sobotní klid dodržel tak pečlivě, že až k smrti. Vzkříšením se však opět navrátí a daruje nám život věčný, neboť je jediný Dobrý a Lidumil.

»I nyní...« (*Dogmatik hlasu 1.*)

Opějeme Pannu Marii ... (*viz Oktoich nebo G. S. str. 570 / 459*)

neboť nerozpoznali | čas příchodu tvého.

- Nespokojili se jen se zradou | staršinové židovští, Kriste, ale pokyvující hlavami svými, | posměch a rouhání přinášeli. Leč odplať jim, Pane, | dle skutků jejich, neboť nechopili | spasitelné dílo tvé.

- Ani země, když se třásla, ani skály, když pukaly, | – nic židy nepřesvědčilo; ani chrámová opona | ani vzkříšení mrtvých. Leč odplať jim, Pane, | dle skutků jejich, neboť naučili se jen daremnosti | činit proti tobě.

Sláva...

Boha, skrze tebe vtěleného, jsme poznali, | Bohorodice Panno, jediná čistá, jediná blahoslovená. Jeho neustále opěvujeme, | tebe velebíme.

I nyní...

Totěž

Antifona 12. (hlas 8.)

Toto praví Pán židům: „Lide můj, co učinil jsem tobě, | aneb v čem jsem tebe zarmoutil? Slepčům tvým navracel jsem světlo, | očišťoval jsem tvé malomocné, nemocné jsem pozdvihoval z lože. | Lide můj, vzpomeň, co činil jsem tobě! A co jsi mi za to vrátil? | Za manu žluč a ocet za vodu, kterou jsem ti na poušti ze skály vyvedl, místo lásky | přibíjíš mne na kříž. Toho nebudu již trpěti více, | ale pozvu k sobě pohany, a ti mne oslaví s Otcem i Svatým Duchem, | a já jim daruji život věčný.“

- Dnes opona chrámová k usvědčení bezbožných se sama trhá, | a slunce skrývá paprsky své, když vidí Vládce ukřižovaného.

Zákoníci izraelští, židé i farizeové, **I** sbor apoštolů volá k vám:
„Hle, zde je chrám, **I** který boříte,
hle, beránek, jehož křížujete **I** a hrobu odevzdáváte.
Leč svojí mocí **I** vstane z mrtvých.
Neklamte se, židé, to je On, **I** který vás zachránil v Rudém moři
a sytil na poušti,
On je život a světlo **I** a pokoj světu.“

Sláva...

Raduj se, bráno Krále slávy, **I** kterou projde pouze Nejvyšší
a opět zapečetěna zůstane **I** ke spáse duší našich.

I nyní... (Totéž)

Malá ektenie a po ní v průběhu sedálnu okuřování.

Sedálen (hlas 8.)

Když jsi stanul před Kaifášem, Bože, **I** a odevzdán jsi byl Pilátu
na soud,
nebeské mocnosti **I** hrůzou se zachvěly.
Když ses povznesl na dřevě kříže **I** uprostřed mezi dvěma lotry,
připojen jsi byl ke zločincům ty, který jsi bezhříšný, **I** chtěje spasit
člověka.
Dobrotivý Pane, **I** sláva tobě.

Sláva... I nyní...

Totéž

5. evangelium (Matouš 27,3—32)

Antifona 13. (hlas 6.)

Srocení židů žádalo Piláta, **I** aby tě ukřižoval, ó Pane!
Třebas nenašli na tobě viny, **I** osvobodili provinilého Barabáše
a odsoudili tebe, Spravedlivého, **I** berouce na sebe do dědictví
hřích hanebné vraždy.
Leč odplat jim, Pane, dle skutků jejich, **I** neboť se naučili jen da-
remnostem proti tobě.

Velká sobota

Večerní liturgie sv. Basila

Při liturgii sv. Basila; Gorazdův sborník – str. 568 / 458. Kanonický čas pro začátek této liturgie je 10. hodina dne (tj. 16. hod. odpolední) Vchodné modlitby kněz čte před pláštěnicí. Proskomidii činí při stichirách a při čtení patnácti paremijí. Kněz začíná: „Blahoslaveno budiž království...“ a poté začátek večerní bohoslužby, jak je obvyklé. „Blažený muž“ se nebere.

Na »Hospodine k tobě volám...« stichiry na 8 :

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Hospodine, vyslyš volání mé.

Večerní naše modlitby přijmi, svatý Hospodine, a uděl nám odpuštění hříchů, neboť ty jsi jediný zjevil světu vzkříšení.

Kéž bude tvé ucho naslouchat hlasu prosby mé.

Obejděte, lidé, Sión a obejměte jej, a vzdejte na něm slávu Tomu, jenž byl vzkříšen z mrtvých. Neboť On je Bůh náš vysvobozující nás od nepravostí našich.

Budeš-li nepravosti míti na zřeteli, Hospodine, Hospodine, kdož obstojí? U tebe však je očistění.

Pojďte, lidé, zapějme a pokloňme se Kristu, oslavující Ho pro zmrtvýchvstání. Neboť On jest Bůh náš, který vysvobodil svět z pastí nepřítele.

Pro tvé jméno, Hospodine, jsem čekal na tebe, očekává duše má tvé slovo; doufá duše má v Hospodina.

Smrtí tvou, Kriste, vysvobození jsme od utrpení a vzkříšením tvým zachráněni jsme od porušení. Pane, sláva tobě!

Od stráže jitřní až do noci, od stráže jitřní nechť doufá Israel v Hospodina.

Nyní se koná za zpěvu troparů vynášení pláštěnice. Kněz se třikrát pokloní a bere pláštěnici ze svatého prestolu, nese ji kolem prestolu a vychází s ní severními dveřmi (před ním jde svíce a kadidlo). Klade ji na připravený stůl uprostřed chrámu (tak, aby Kristus na ikoně pláštěnice měl hlavu k severu a nohy k jihu). Na pláštěnici se klade naprestolní evangelium. Poté kněz okuřuje Boží hrob (třikrát kolem), načež se on i věřící třikrát klanějí.

Tropary (2. hlas) — pomalu (případně opakovat, dokud je potřeba):

Šlechtný Josef, z dřeva sňav přečistě tělo tvé, **I** plátnem čistým je ovinul,
a pokryv je věcmi vonnými, **I** ve hrob nový je položil.

Sláva...

Šlechtný Josef...

I nyní...

U žen myronosic v hrobě stanul anděl volající: **I** Myro je vhodné pro mrtvé,
Kristus však ukázal, **I** že smrt a porušení mu nejsou vlastní.

Zde může následovat kázání.

Kněz: Velemoudrost!

Požehnej!

Propuštění kněz říká v královské bráně:

Jenž pro nás lidi a pro naše spasení hrozná muka, životodárný kříž a dobrovolné pohřbení těla zvolil, Kristus, pravý Bůh náš, na přimlvy přečisté Matky své, svatých všechvalných apoštolů a svatých bohorodičů Joakima i Anny a všech svatých nechť smiluje se nad námi a spasí nás, jako blahý a lidumil.

Pak se zavírá královská brána a zatahuje závěs.

- Toho, jehož se všichni hrozí a před Nímž se vše chvěje, **I** kněží udeřili do úst
a dali žluč Tomu, kterého všeliký jazyk opěvá jako Krista, **I** Boží moc a Boží moudrost.

Vše vytrpěti rozhodl ses, **I** chtěje spasit nás od nepravostí našich **I** krví svou jako Lidumil.

Sláva...

Bohorodice, ty jsi skrze slovo **I** nevýslovně porodila Stvořitele svého. **I** Jeho pros, aby spasil duše naše.

I nyní...

Totéž

Antifona 14. (hlas 8.)

Pane, jenž jsi lotra, který si ruce krví poskvřnil, **I** za společníka svého přijal,
i nás k němu připočti **I** jako Blahý a Lidumil.
Jen pár slov řekl lotr na kříži, **I** velikou víru naleznuv,
a v jediném okamžiku spasen byl **I** a vstoupiv, první otevřel bránu ráje.

Jenž jsi přijal jeho pokání, **I** Pane, sláva tobě!

Sláva...

Raduj se, jež jsi skrze anděla radost světa přijala. **I** Raduj se, jež jsi Tvůrce svého a Pána porodila.

Raduj se, jež jsi učiněna byla hodnou **I** státi se Matkou Boží.

I nyní...

Totéž

Antifona 15. (hlas 6.)

Dnes zavěšen jest na dřevě Ten, **I** který na vodách zemi zavěsil.
Korunou z trní je korunován Ten, **I** který je králem andělů.
Do purpuru falešného je oblékán Ten, **I** který odívá nebe oblaky.
Údery přijímá Ten, **I** který v Jordánu osvobodil Adama.

Hřeby je přibíjen ženich Církve. | Kopím je probodnut Syn Panny.
Klaníme se utrpení tvému, Kriste. | Zjev nám i slavné své vzkří-
šení.

- Neslavíme paschu jako židé, | neboť naší Paschou je oběť
Kristova za nás.

Avšak očistme sami sebe | od veškeré poskvrny
a čisti pokloňme se Jemu: | „Povstaň, Pane,
spasiž nás | jako Lidumil.“

- Kříž tvůj, Pane, je pro lid tvůj životem i ochranou | a v něj na-
ději svou skládající,
tebe, ukřižovaného Boha našeho, opěvujeme, | smiluj se nad
námi.

Sláva...

Vidíc tebe, Kriste, | zavěšeného na kříži,
ta, která tě porodila, | zvolala:

„Jaké strašné tajemství | vidím, Synu můj?

Jak umíráš na kříži tělem přibit ty, | který jsi Dárce života?“

I nyní... Totéž

Malá ektenie a po ní v průběhu sedálnu okuřování.

Sedálen (hlas 4.)

Vykoupil jsi nás od kletby zákona | krví svou drahocennou,
nechav se na kříž přibítí, | kopím probodnouti,
nesmrtelnosti pramen lidem jsi otevřel. | Spasiteli náš, sláva
tobě!

Sláva... I nyní...

Totéž

podléhající rozkladu, pak však ovládnut bázní zvolal s radostí:
„Sláva sestoupení tvému s nebes, Lidumile!“

Stich: Hospodin kraluje, oděn jest velikolepostí.

Když ses za všechny do hrobu nového položil, Vykupiteli všech,
peklo, všemu se vysmívající, vidouc tebe, zhrozilo se; veřeje si
zničil, vrata jsi rozlomil, hroby se otevřely, mrtví vstali; tehdy
Adam vděčně se radovav, volal k tobě: „Sláva sestoupení tvému,
Lidumile!“

Neboť upevnil vesmír, kterýž se nepohne.

Ač jsi byl tělem v hrobě uzavřen, přece jsi tenkrát dle Božské při-
rozenosti zůstal nepopsatelný a neohraničený. Uzamkl jsi krá-
lovství smrti a panování pekla jsi zrušil. Tehdy jsi učinil sobotu
tuto hodnou Božího požehnání i slávy a jasu.

Domu tvému náleží svatost, Hospodine, na věky.

Mocnosti nebeské zhrozily se před nevypravitelnou trpělivostí
tvou, když viděly tebe, Kriste, jak jsi bezbožníky pomluven za
lháře, jak kámen hrobový pečetěn je rukama, které probodly ne-
porušitelný bok tvůj. My se však radujeme z našeho spasení, vo-
lající tobě: „Sláva sestoupení tvému, Lidumile!“

Sláva... I nyní... (*Hlas 5.*)

Tebe, jenž se světlem jako rouchem odíváš, sňal z dřeva Josef
s Nikodemem, a vida tě mrtvého, nahého a nepohřbeného, v lí-
tostivém pláči zalkal: „Běda mně, Ježíši nejsladší!, jehož na kříži
visícího v ponížení vidouc, slunce se zahalilo do šera a země se
trásla strachem, i opona chrámu ve dví se roztrhla. Hle, nyní
zřím tebe, podstoupivšího pro mne dobrovolně smrt. Jak po-
hřbím tebe, Bože můj? Jakým plátnem tě ovinu? Jakýma ruka-
ma dotknu se neporušitelného těla tvého a jaké písně budu zpí-
vati k tvému skonu, ó Slitovný? Velebím skonání tvé a opěvám
pohřeb tvůj se vzkříšením, volaje: Pane, sláva tobě!“

Nyní propouštíš...

Trojsvatá píseň až po Otče náš

Prokimen (čte žalmista)

Kněz: Pozor mějme!

1. verš: Sudiž, Hospodine, ty, kteří mi příkoří činí, **I** oboř se na ty, kteří obořili se na mne.

2. verš: Vezmi zbroj a štít, a povstaň mi na pomoc.

Paremije: Job (42,11—16) a Isaiáš (52,13—15; 53,1—12; 54,1)

Prokimen před apoštolem (čte žalmista)

Kněz: Pozor mějme!

1. verš: Položili mne do nejspodnější jámy, **I** do temnot a stínu smrti.

2. verš: Hospodine, Bože spasení mého, ve dne i v noci volám k tobě.

Apoštol: Čtení z listu sv. apoštola Pavla (1. Korintským 1,18— 2,2)

Alleluja (hlas 1.)

Zachraň mne, Bože, neboť vtrhl přívál vod do duše mé.

Stich: Pohanu a utrpení čekej, duše má.

Stich: Ať se zatmí oči jejich, Bože, aby neviděli.

Evangelium

Matouš 27,1—38; Lukáš 23,39—43; Matouš 27,39—54; Jan 19,31—37;

Matouš 27,55—61

*Ektenie („Rceme všichni...“) poté „Dejž, Hospodine...“
„Vykonejme večerní modlitbu naši...“*

Královské dveře se zavírají. V průběhu stichir kněz ukládá pláštěnici na svatý prestol. Na poslední stichiru („Tebe, jenž se světlem...“) se otevírá královská brána a okuřuje se pláštěnice na svatém prestole (třikrát kolem prestolu).

Stichiry na stichovně

(Hlas 2.) Když tebe, jenž jsi život všech, mrtvého sňal s kříže Josef Arimatejský, pomazal tě, Kriste, vonnými mastmi a do plátna tě zavinul. Láskou byl pohnut, aby srdcem i ústy zlíbal tvé tělo ne-

6. evangelium (Marek 27,33—54)

Pak blahoslavenství (10 veršů, hlas 4.)

V Království svém rozpomeň se na nás, Pane, až přijdeš v Království své.

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest Království nebeské.

Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.

Blahoslavení tiší, neboť oni dědictví země dojdou.

Blahoslavení lačníci a žízníci po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.

Skrze dřevo stromu poznání byl Adam z ráje vyhoštěn, **I** skrze dřevo Kříže byl pak lotr v ráji uhoštěn.

Buď tedy z prvního dřeva okoušíš **I** a činíš se tím, kdo Boží přikázání zavrhuje,

či na tom druhém se spoluukřížujeme **I** a staneme se tak těmi, kdo Boha vyznávají.

Rozpomeň se na nás, Spasiteli, **I** v Království svém.

Blahoslavení milosrdní, neboť oni smilování dojdou.

Dárce Zákona koupili od bývalého učedníka bezbožníci **I** a jako zločince ho přivedli na soud před Piláta, křičíce:

„Ukřížuj toho, **I** který nám dával manu na poušti!“

My však napodobující lotra spravedlivého, **I** u víře voláme:

„Rozpomeň se na nás, Spasiteli, **I** v Království svém.“

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Bohovraždny koncil židovského národa **I** nezákonně k Pilátu zuřivě volá:

„Ukřížuj Krista nevinného, **I** raději nám propusť Barabáše.“

My se však obracíme k Pánu slovy lotra rozumného: **I** „Rozpomeň se na nás, Spasiteli, v Království svém.“

Blahoslavení tvůrcové pokoje, neboť oni synové Boží slouti budou.

Kopím otevřený životodárný bok tvůj **I** je jako pramen z ráje prýš-
tící,

napájějíc Církev tvou, Kriste, I jako duchovní ráj;
zde se pramen rozděluje, I jak bylo i na počátku,
na čtyři evangelia, I která napájejí svět,
dávají radost všemu stvoření I a národy správně učí ctít Králov-
ství tvé.

Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost.

Ukřižován jsi byl pro mne, I aby ses mi stal zřídlem odpuštění.
Probodnut jsi byl na boku, I aby mi odsud prýštily krůpěje života.
Hřeby nechal ses přibít, I abych já hlubinou utrpení tvého učí-
něn byl spolehlivým pro výšinu mocnosti tvé.

Volám k tobě, životodárce Kriste Spasiteli: I „Sláva Kříži i smrti
tvé.“

Blahoslavení jste, když vám zlořečiti budou a vás pronásledovati a lživě
mluviti všecko zlé o vás kvůli mně.

Všechno stvoření chvěje se, I vidíce tebe, Kriste, jak jsi křižován.
Základy země se otřásají strachem I před vládou tvou,
světla nebeská se skryla, I opona chrámová se roztrhla,
hory se rozechvěly I a skály pukaly.

Lotr věrný volá s námi, Spasiteli, I abys rozpomenul se na nás
v Království svém.

Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest na nebesích.

Soupis hříchů našich na kříži jsi roztrhal, Pane, I připojil ses
k mrtvým a jejich mučitele jsi spoutal.

Vysvobodil jsi všechny I z okovů smrti vzkříšením svým,
jímž jsou osvíceni, I lidumilný Pane, voláme k tobě:

„Rozpomeň se na nás, Spasiteli, I v Království svém.“

Sláva...

Otce i Syna i Ducha Svatého, I abychom všichni věřící jednomy-
slně důstojně slavoslovili, modleme se;
oslavujíce tak Jednotu Božství I jsoucí ve třech Osobách,
přebývajících neslitě, prostě, nerozdílně a nepřístupně, I slavíme
Trojici, která nás vysvobozuje od mučení v plamenech.

I nyní...

Sláva... (*hlas týž*)

Ó, jaký to bezbožný koncil! Krále stvoření zde odsuzují k smrti,
nestydíce se před jeho dobrodiním, které jim připomenul před
tím, hlásaje: „Lide můj, co jsem učinil tobě? Což jsem Judsko ne-
naplnil zázraky? Což jsem zesnulé nevzkřísil jediným slovem?
Což jsem neuzdravoval všelikou nemoc a jakýkoliv neduh? Jak
mi tedy odplatíte? Proč si mne nepamatujete? Za uzdravování mi
uštědřujete rány; za život, který jsem dával vašim nebožtíkům,
mne chcete usmrtit přibitím na dřevo; jako se zločincem zachází-
te se svým dobrodincem; jako s přestupníkem zacházíte se
zákonodárcem; jako odsouzence vedete Krále všech.“ Trpělivý
Pane, sláva tobě!

I nyní... (*hlas týž — zpívat*)

Strašné a přeslavné tajemství I vidíme dnes uskutečněno.

Nedotknutelný jest zajat; I spoután je ten, jenž Adama uvolnil
z kletby.

Jenž zpytuje srdce i nitro, I jest neprávem vyšetřován;
do žaláře jest uvržen ten, I kterýž kdysi uzavřel tůň propastnou.
Před Piláta jest postaven ten, I před nímž s chvěním stojí mocnos-
ti nebeské,

bit jest rukou tvora Stvořitel, I na kříž odsouzen jest Soudce
živých i mrtvých.

Ve hrobě jest uzavřen ten, I jenž vyplenil podsvětí.

Ó, Trpiteli, jenž všechno snášíš z milosrdenství I a všechny jsi
spasil od kletby, dobrotivý Pane, sláva tobě!

Vchod s evangeliem

Světlo tiché. Prokimen

Kněz: Pozor mějme!

1. verš: Rozdělili sobě roucha má, I a o můj oděv metalí los.

2. verš: Bože, Bože můj, slyš mne, proč jsi mne opustil?

Paremije: Exodus (33,11—23)

Velkopáteční večerní bohoslužba s vynášením pláštěnice

Na „*Hospodine k tobě volám*“ — **6 stichir** (hlas 1.):

Všechno stvoření změnilo se strachem, když tě, Kriste, vidělo vi-
seti na kříži; Slunce se ztmělo a země se třásla ve svých zákla-
dech. Vše spolutrěpelo s tebou, jenž jsi všechno stvořil. Dobrovolně
jsi trpěl za nás, Pane, sláva tobě! (*Dvakrát*)

(*Hlas 2.*) Lidé bezbožní a zločinní, proč se vyučujete v daremno-
stech? Kvůli čemu jste odsoudili k smrti Toho, který je Životem
všech? Div ohromný – vždyť Zakladatel světa vydává se v ruce
bezbožných a na dřevě kříže je vyvýšen Lidumil, aby až v podsvě-
tí osvobozoval spoutance volající: „Trpělivý Pane, sláva tobě!“

Spatřivši dnes neposkvrněná Panna tebe, Slovo Boží, na kříži po-
výšeného, naříkalo její mateřské nitro, její srdce bylo hořce raně-
no, sténala bolestně z hlubin duše, tvář za vlasy rozpuštěnými si
drásala. Proto se bila v prsa a žalostně úpěla: „Běda mně, Božské
dítě, běda mně, Světlo světa, proč ses mi ztratil z očí mých, Be-
ránku Boží?“ Vojska beztělesných andělů byla z toho zachvácená
třesem a pravila: „Nepostižitelný Pane, sláva tobě!“

Když viděla tebe, Kriste, učinitele všech a Boha, přibitého na
kříži ta, jež tě bez účasti muže porodila, zvolala hořce: „Synu
můj, kam mizí krása podoby tvé? Nesnesu hledět na tvé nespra-
vedlivé ukřižování. Pospěš tedy, povstaň, abych i já spatřila tvoje
třetího dne z mrtvých vstání.“

(*Hlas 6.*) Dnes Vládce všech před Pilátem stojí, na kříž je poslán
Učinitel všech, který jako Beránek byl dle své vůle přiveden.
Hřeby je přibit, na boku je proboden. Houbou napojili Toho, který
manu jako déšť sesílal, do tváře je políčkován Vykupitel světa
a svými služebníky je vysmíván Stvořitel všech. Ó lidumilnosti
Vládcova! On se modlí k Otci za ty, kteří ho křížují, řka: „Otče,
odpusť jim tento hřích, neboť nevědí bezbožníci, jakou
nespravedlivost činí.“

Matku tvou, Kriste, která tě bez účasti muže tělesně porodila, **I**
a pravou Pannu, i po porodu zůstávající neporušenou,
– ji si voláme na pomoc v modlitbách před tebou, **I** Vládce mnoho-
milostivý,
aby se prominutí hříchů dostalo těm, **I** kteří stále volají:
„Rozpomeň se na nás, Spasiteli, **I** v Království svém.“

Malá ektenie

Prokimen (hlas 4.)

Kněz: Pozor mějme!

Rozdělili sobě roucha má **I** a o můj oděv metali los.
Stich: Bože, Bože můj, slyš mne, proč jsi mne opustil?

7. evangelium (Matouš 27,33—54)

Pak žalm 50. (51.)

8. evangelium (Lukáš 23,32—49)

*A hned nato píše se trojpišeň kánonu sv. Kosmy Majumského (hlas 6.)
(Tato část bohoslužby je zde zachycena zjednodušeně.)*

- ☐ (**Píseň 5.**) Z jitra obracím se k tobě, Slovo Boží, **I** pro milosrdenství,
které pro sebe nezměnitelně čerpám.
- Ty jsi sestoupil až k utrpení svému bezhříšnému, **I** Lidumile, daruj
mír mně, do hříchů padlému.

Přípěv: Sláva tobě, Bože náš, sláva tobě.

- Omyvše nohy a předem se očistivše **I** účastí na Božské Tajině
tvé, Kriste,
nyní ze Sionu na Olivetskou horu velikou **I** služebníci s tebou vy-
šli, opěvující tebe, Lidumile.
- „Hleďte, přátelé, abyste se neulekli,“ **I** pravil jsi, Pane,
„nyní se totiž přiblížil čas, **I** kdy zajat býti mám;
a zabit budu rukama bezbožných. **I** Všichni se rozprchnete a mne
samotného zanecháte.“

Já však zase shromáždím vás, **I** abyste hlásali mne, Lidumila.“

Kondak (hlas 8.)

Pojďte a oslavujme Toho, **I** jenž pro nás byl ukřižován.
Jeho viděvši Maria na dřevě kříže, pravila: **I** „Třebas trpíš, jsa rozpjat na kříži, ty jsi Syn a Bůh můj.“

Ikos

- Když viděla Ovečka svého Beránka **I** vedeného na zabití,
- kráčela za ním Maria s rozpuštěnými vlasy **I** s ostatními ženami, takto volajíc:
- „Kam kráčíš, dítě? Co spíšíš učiniti? **I** Což koná se další svatba v Káně Galilejské a staráš se, abys jim tam vodu ve víno proměnil?”
- Mám jít s tebou, dítě, **I** nebo spíše počkat na tebe?
- Promluv na mne ty, který jsi Slovo, **I** nemlč, když se ubíráš kolem mne,
- ochraňuj moji čistotu; **I** neboť ty jsi Syn a Bůh můj.“

(Synaxář zatím vynechán)

- ☐ **(Píseň 8.)** Sloup Bohu odporné špatnosti **I** usvědčili svatí mládenci.
- Hle, i proti Kristu koncil bezbožníků **I** osnová marné pikle.
- Poučují se, jak zabít Toho, **I** jenž život drží ve své dlani
- a jehož všechno stvoření blahosloví **I** a oslavuje na věky.
- Kvůli víčkům klížícím se spánkem, **I** řekl jsi učedníkům svým, Pane:
„Proberte se, bděte při modlitbě, **I** abyste neupadli v pokušení;
a zvláště ty, Šimone, jelikož nejsilnějšímu náleží největší zkouška;
I rozuměj mi, Petře.“
Tebe, Kriste, všechno stvoření blahosloví **I** a chválí na věky.

- „Žádné nečisté slovo nikdy neřeknu ústy svými o tobě, Vládce, **I** i kdyby se tě všichni zřekli, já nikdy, a s tebou umřu, neboť jsem ti porozuměl,“ **I** zvolal Petr;
„ani tělo ani krev, **I** leč Otec tvůj zjevil mi tebe,
jehož vše stvoření blahosloví **I** a chválí na věky.“

I nyní...

Již drží Ježíš v ruce třtinu **I** znamenající rozsudek,
nespravedlivými soudci byv souzen **I** a na kříž odsouzen;
i stvoření trpí, **I** vidouc na kříži Pána.
Jenž přirozeností těla trpíš za mne, **I** Dobrý Pane, sláva tobě!

12. evangelium (Matouš 27,62—66)

Poté: „Dobré jest vyznávat se Hospodinu a opěvovati jméno tvé, Nejvyšší...“

Evangelistař je mezitím odnášen na svatý přestol (pokud se četlo dvanácti strastných čtení uprostřed chrámu). Krátké zazvonění na všechny zvonky. Po uložení evangelia na svatý přestol se zavírají královské dveře a kněz si svléká felon.

Trojsvatá píseň až po Otče náš

Tropar (hlas 4.)

Vykoupil jsi nás od kletby zákona **I** krví svou drahocennou,
nechav se na kříž přibítí, **I** kopím probodnouti,
nesmrtelnosti pramen lidem jsi otevřel, **I** Spasiteli náš, sláva tobě!

Pak obvyklá ektenie („Smiluj se nad námi, Bože...“), „Velemoudrost...“ „Požehnán jest Kristus, Bůh náš...“ atd. Propuštění:

Jenž poplívání, bičování, rány, kříž a smrt za spásu světa přetrpěl,
Kristus, pravý Bůh náš, na přímluvy přečisté Matky své, svatých, slavných a všechvalných apoštolů, svatých bohorodičů Joakima i Anny a všech svatých, nechť smiluje se nad námi a spasí nás, jako blahý a lidumil.

*Nepřipojovat první hodinku, ale o 2. denní hodině (tj. 8. hod. dopolední) číst všechny hodinky společně.
Liturgie se na Velký pátek nekoná.*

V Rusku je zvykem, že si věřící odnášejí z bohoslužby zapálené svíce do svých příbytků.

Lidé bezbožní a zločinní, **!** proč se vyučujete v daremnostech?
 Kvůli čemu jste odsoudili k smrti Toho, **!** který je Životem všech?
 Div ohromný – vždyť Zakladatel světa **!** vydává se v ruce bezbožných
 a na dřevě kříže **!** je vyvýšen Lidumil,
 aby až v podsvětí osvobozoval spoutance volající: **!** Trpělivý Pane,
 sláva tobě!

Stich: Za pokrm mi dali žluč, na moji žízeň napojili mne octem.

Spatřivši dnes neposkvrněná Panna tebe, **!** vtělené Slovo Boží,
 na kříži povýšené,
 naříkalo její mateřské nitro, **!** její srdce bylo hořce raněno,
 sténala bolestně z hlubin duše, **!** tvář za vlasy rozpuštěnými si
 drásala.

Proto se bila v prsa **!** a žalostně úpěla:

„Běda mně, Božské dítě, běda mně, Světlo světa, **!** proč ses mi
 ztratil z očí mých, Beránku Boží?“

Vojska beztělesných andělů byla z toho zachváčena třesem **!**
 a pravila: „Nepostizitelný Pane, sláva tobě!“

Stich: Bůh, který byl Králem naším již přede všemi věky, spasení vykoná
 uprostřed země.

Když viděla tebe, Kriste, Učinitele všech a Boha, přibitého na
 kříži **!** ta, jež tě bez účasti muže porodila, zvolala hořce:

„Synu můj, kam mizí krása podoby tvé? **!** Nesnesu hledět na tvé
 nespravedlivé ukřižování.

Pospěš tedy, povstaň, abych i já spatřila **!** tvoje třetího dne z mrtvých
 vstání.“

Sláva...

Poté, co jsi vstoupil na kříž, **!** hrůza a třes padly na celé stvoření;
 zemi jsi tudíž sám zabránil, **!** aby pohltila ty, kteří tě ukřižovali,
 podsvětí jsi přikázal, **!** aby propustilo spoutance.

Soudce živých i mrtvých, přišel jsi, **!** abys život daroval a ne smrt,
 a tak lidi obnovil.

Lidumile, sláva tobě!

- „Hloubku moudrosti a poznání Božího **!** neprozkoumal jsi celou
 a nepostihl jsi hlubinu úradků, **!** jimiž určuji tvé cesty, človče,“
 řekl Pán;

„proto jsa tělem, nechlub se, **!** neboť třikrát zřekneš se Mne,
 jehož celé stvoření blahosloví **!** a chválí na věky.“

- „Zapřeš mne, Šimone Petře, svými vlastními slovy; **!** stane se to brzy,
 přijde k tobě děvečka samotná **!** a vyděsí tě,“ pravil Pán.

„Hořce zaplakav, **!** nalezněš nakonec znovu mne, Milosrdného;
 jehož celé stvoření blahosloví **!** a chválí na věky.“

(Píseň 9.) Tebe nad cherubíny ctěnější **!** a nad serafíny bez přirovnání slavnější,

- bez porušení Boha Slovo porodivší, **!** pravou Bohorodici velebíme.

- Shromáždění zhoubců Boha hanobících, **!** koncil lstivých bohovrahů,

máš nyní před sebou, Kriste. **!** A jako nespravedlivého chopili se
 Tvůrce všech, jehož velebíme.

- Bezbožní nechápou Boží Zákon, **!** slova proroků je poučují marně,

jako ovci na porážku nespravedlivě táhnou tebe, **!** Vládce všech,
 jehož velebíme.

- Zákoníci a kněží, ranění závistnou zlobou, **!** odevzdávají pohánům na zabití tebe,

který jsi životem darovaným národům **!** dle své Božské přirozenosti Životodárce, jehož velebíme.

- Jako psi dorážející **!** krouží kolem tebe mnozí lidé,

bijí tě a políčkují **!** do tváře

a vyslychají tebe, Králi, **!** lživě proti tobě svědčíce.

Všechno přetrpěv, **!** všechny jsi spasil.

Pak exapostilarij – světilen (tříkrát):

Rozumného lotra v jediné hodině | učinil jsi hodným království svého,
i mne dřevem Kříže osvěť, Pane, | a spasiž mne.

9. evangelium (Jan 19,25—37)

A hned poté: Vše, co dýchá... (hlas 3.) a k tomu čtyři stichiry.

Zpíváme tři stichiry (první dvakrát):

Dvě špatné věci | učinil můj prvorozený syn, Izrael:
opustil mne, Pramen vody živé, | a vykopal sobě studnici bezvodou;
mne na dřevě ukřižoval, | a Barabáše si vyžádal propustit.
Hrozí se nad tím nebe, | a slunce skrylo paprsky své,
ty však, Israeli, nezastyděl ses, | ale vydal jsi mne smrti.
Odpusť jim, Otče, | neboť nevědí, co činí.

- Každá část svatého těla tvého | vytrpěla zneuctění kvůli nám:
hlava dostala trní, tvář byla poplivána, | líce strpěly údery;
po rtech se rozléval ocet | a jazyk musel ochutnat žluč;
uši vyslechly neuctivý posměch, | záda přijala bičování
a ruka musela držet třtinu, | a celé tělo snést natažení na kříži;
údy byly přibity hřeby, | bok byl proboden kopím.
Za nás jsi trpěl | a od muk věčných jsi nás vysvobodil;
sestoupivší k nám pro lidumilnost svou | a povznesivší nás nej-
mocnější Spasiteli,
smiluj se nad námi.

- Na tebe, Krista ukřižovaného, | veškeré stvoření hledělo rozechvěle,
základy země se třásly strachem | před vládou tvou;
neboť když jsi byl vyzdvižen, | zhynulo plemeno hebrejské,
opona chrámová roztrhla se ve dvě, | mrtví vstali z hrobů a setník,
vida ten div, zhrozil se.
Matka tvá stojící u tebe | zvolala s mateřským pláčem:

„Jak bych neměla naříkati | a jak bych neměla býti drásána v nitru svém,
když tě vidím nahého a odsouzeného na smrt | a visícího na kříži!“

Pane, jenž ses nechal ukřižovat a pohřbíti, | a z mrtvých jsi vstal,
sláva tobě!

Sláva...

Svlékli ze mne šat můj | a oděli mne v roucho šarlatové,
na hlavu mi vložili korunu z trní | a do pravice mi vložili hůl,
abych je rozdrtil | jako prasklé nádoby hliněné.

I nyní...

Záda svá jsem nastavil pro rány, | tváře své jsem neodvrátil od poplivání,
na soud před Piláta jsem se dostavil, | a kříž přetrpěl jsem za spásu světa.

10. evangelium (Marek 15,38—42)

Poté: „Sláva na výsostech Bohu“, ektenie: „Vykonejme ranní modlitbu naši...“ a další jako obvykle až k ohlasu: „Neboť ty jsi Bůh milostivý...“ Hned nato:

11. evangelium (Jan 19,38—42)

*Kněz koná plné okuřování
(Začíná se od evangeliáře uprostřed chrámu)*

Stichiry na stichovně samohlasné (všichni společně) (hlas 1.):

Všechno stvoření změnilo se strachem, | když tě, Kriste, vidělo vi-
seti na kříži;

Slunce se zatmělo | a země se třásla ve svých základech.

Vše spolutrpeš s tebou, | jenž jsi všechno stvořil.

Dobrovolně jsi trpěl za nás, | Pane, sláva tobě!

(Hlas 2.)

Stich: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los.